

Українська ентомофауністика

ISSN
2078-9653

Том 2 № 3 2011

Українська ентомофауністика

Ukrainska Entomofaunistika

Науковий онлайновий журнал
Scientific online journal

Том 2 № 3 2011
Volume 2 No 3 2011

Київ — Kiev

Українська ентомофауністика

Ukrainska Entomofaunistyka

Публікується Київським відділенням Українського ентомологічного товариства та Інститутом зоології ім.І.І.Шмальгаузена Національної академії наук України (Київ).

Published by Kiev Section of the Ukrainian Entomological Society and the I.I.Schmalhausen Institute of Zoology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kiev).

«Українська ентомофауністика» — онлайновий журнал з фауністики комах та інших наземних членистоногих України та суміжних країн.

“Ukrainska Entomofaunistyka” is a peer-reviewed online journal on the faunistics of insects and other terrestrial arthropods of Ukraine and bordering countries.

For detailed information (contents, instructions for authors, summaries and key words)
visit our website at:
https://sites.google.com/site/ukrentfau/index
e-mail: ukrentfau@gmail.com

Для детальнішої інформації (зміст, правила для авторів, резюме і ключові слова)
відвідайте веб-сторінку журналу:
https://sites.google.com/site/ukrentfau/home
e-mail: ukrentfau@gmail.com

ISSN 2078-9653

Cover photo: *Yu. P. Nekrutenko. Collage by V. Korneyev*

Editor and Layout of the Issue: V. A. Korneyev

Редактор та верстка номера: В.О.Корнєєв

ЗМІСТ CONTENTS

Юрій Павлович Некрутенко

(30.IV.1936-12.VI.2010)

Матеріали до біографічного нарису
(до 75-річчя від дня народження)

Коли в Небраті будували вітряк, то довго вибирали найбільше дерево з найміцнішим корінням. На ньому підрубали кору, і коли дерево висихало, від нього залишали сухий стовбур, який тепер довгі роки мав слугувати вітрякові хребтом, що витримував би силу будь-якого вітру, перетворюючи її на силу всерозтираючих жорен.

Коріння

У селі Небрат горизонт рівний-рівний — поля, і ні ярів, ні балок. Шість кілометрів на південь — станція Бородянка. На півночі — ліс. За селом — цвинтар. Тут між верб та осокорів у м'якій супіщаній землі спочивають — на який хрест не глянеш — все Некрутенки і Некрутенки. Хтозна коли молодий некрут, узятий до війська, залишив тут своїх найперших некрутенків. Тут народився Павло Антонович Некрутенко. Тут спочиває дід Антон Федорович. Тут, поруч із дідом, поховали і Юрія Павловича Некрутенка. Так він заповів.

Андріївський узвіз

Юрій Павлович Некрутенко народився у Києві, в будинку №3 на Андріївському узвозі, там, де починається Поділ, у квартирі 5, де мешкала родина дідуся та бабусі, Овсія та Любові Левіних. Батько Юрія, Павло Антонович, був талановитим актором, грав у театрі і знімався у кіно. Від матері, Міри Овсіївни, Юрій успадкував чорні брови та великі виразні губи, від батька — сині очі і жваву акторську вдачу. Тут його було хрещено в Свято-Покровській церкві. Тут він в три роки отримав від батька в подарунок перший акваріум з золотими рибками. Сюди він повернувся думками, перекладаючи книгу, написану іншим мешканцем Андріївського узвозу — Михайлом Булгаковим.

У серпні 1941 р., коли Юркові було п'ять, Павло Антонович пішов на фронт. Під Кіровоградом його разом з іншими беззбройними і необстріляними солдатами («Зброю здобудете в бою!») взяли у полон і невдовзі відпустили до

Юрій Некрутенко. Небрат, 1946 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Юрій Некрутенко. Небрат, 1946 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Міра Овсіївна, Олена та Юрій Некрутенки. Небрат, 1947 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Міра Овсіївна, Олена та Юрій Некрутенки. Київ, Андріївський узвіз, 1956 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Олена та Юрій Некрутенки. 1951 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Павло Антонович та Юрій Некрутенки. Київ, Андріївський узвіз, 1958 р.
З архіву О. П. Марголіної.

родини. У жовтні він повернувся до Києва, на Андріївський, і на питання «А де ж мої?» почув від сусідів: «Де й усі — у Бабиному Яру». Діставшись батькової хати у Небраті, він 1943 р. зустрів тут радянські війська і закінчив війну вже разом з ними.

Проте Мірі Овсіївні з Юрком пощастило: у вересні дядько — Яків Антонович Некрутенко, — коли німецькі війська наближалися до Києва, виправив родину в евакуацію («П'ятнадцять хвилин на збори!»): спочатку на Північний Кавказ, а невдовзі —в містечко Ургут, в Узбекистан.

Навесні 1944, коли Київ звільнили, повернулися додому. В помешканні жили чужі люди, тому довелося ночувати у під'їзді свого будинку. Ані речей, ані родичів не залишилося, тільки на смітнику, чудом неушкоджений, без жодної подряпини, навіть з нерозбитим склом — фотопортрет усієї родини Левіних. З портретом та восьмирічним Юрком дісталася Небрата. Незабаром прийшов з війни Павло Антонович. Сталося диво: вони зустрілися, живі, і їм судилося довге життя, доля незабаром подарувала їм — і Юркові зосібно — ще й Оленку, яка стала йому на довгі-довгі роки справжнім янголом-хранителем.

Під час голоду 1947 р. Небрат врятував життя усій родині. У діда Антона в селі була хоч яка городина, а в лісі — гриби. В архіві Некрутенків збереглася світлина, знята Павлом Антоновичем наприкінці березня 1947 р.: Міра Овсіївна босоніж, із шестимісячною Оленкою на руках, разом з Юрком іде в Бородянку за продовольчим пайком.

Врешті, Павлові Антоновичу вдалося влаштуватися на роботу — на кінофабрику: потрібно було годувати родину. Некрутенки повернулися до Києва, на Андріївський узвіз. Юрко пішов до школи.

Рибки і метелики

I'll ask the questions that get right into the heart what Adam Lang is... Heart.
Roman Polanski's Ghost Writer

Очі того, хто побачив у дитинстві дивовижного метелика або рибку, будуть назавжди утримані од темних чар золота та зброї.

Свого першого махаона Юрко побачив в Ургуті на схилах Зеравшанського хребта в 1942 році. Чудернацька, велетенська істота із строкатими чорно-жовтими крилами і небесно-синіми вічками при основі двох розкішних кісок на задніх крилах не може належати убогому, саманному і недоброму світу людей. Вона прилітає либонь своїми таємними шляхами з чудесного, повного сяючих барв світу вічного літа.

Започатковане у Києві ще на початку 1910-х рр. Левом Шелюжком розведення акваріумних рибок пережило громадянську війну, репресії тридцятих, другу світову і стало найпопулярнішим захопленням повоєнних київських хлопчаків. Ніжно-блакитні гурамі, розфарбовані в усі кольори веселки гупі, смугасті даніо, — вибір повоєнного Куренівського базару був невеличкий, але зустріч з дивом для багатьох визначила вибір шляху на все життя. Збереглися Юркові шкільні малюнки рибок, намальовані тушшю не просто талановито, — намальовані з любов'ю. Олена Павлівна Марголіна-Некрутенко береже їх разом із шкільними атестатами старшого брата — всі оцінки відмінні, жодної четвірки. Блискучі здібності до навчання — як до точних наук, так і до мов, абсолютна грамотність, миттєва пам'ять; однак у старших класах Юрко вже нудить школою: він далеко прочитав всю шкільну програму, знає хімію за весь університетський курс... У школі хлопця взяла у полон наука про живе. Навчаючись у старших класах середньої школи №9, що на Подолі та на молодших курсах університету, Юрій веде листування з акваріумістами Польщі, Східної Німеччини, Чехословаччини. Перша стаття про акваріуми — в журналі «Радянська школа» — з'являється 1954 р., незабаром виходять ще п'ять — у німецькому журналі «Aquarien und Terrarien» і московському журналі «Природа» (1956–1960), ілюстровані Юрковими малюнками. Це цілком «дорослі» оглядові статті: публікація у «Природі» була почесною для учених із ступенями та званнями, а що ж до німецьких статей — то рівень володіння іноземною мовою такий, що і серед дипломованих філологів навряд чи хто міг би сягнути. Газета «Вечірній Київ» за 5 лютого 1954 р. вмістила статтю про Юрія та його захоплення; цікаво, що автор з повагою величає Юрія «студентом третього курсу»: вочевидь, таке було враження від ерудиції та обсягу листування та контактів з акваріумістами по всій Європі. Проте цілком можна було б уявити, що з Юрія Некрутенка вийде блискучий письменник, актор, лікар, перекладач, — його обдарованість була всебічною та до всього ще й підкріпленою звичкою до праці.

Достеменно невідомо, з чого розпочався «епістолярний роман» Юрія Некрутенка з Левом Андрійовичем Шелюжком (1890–1969), котрий після війни опинився в Мюнхені, відомо тільки, що вони обоє мали два захоплення — акваріумних рибок і метеликів, з яких саме метелики стали для обох найголовнішим сенсом буття.

Юрій Павлович Некрутенко багато працював з Шелюжківською колекцією метеликів, що зберігається в Зоологічному музеї Київського університету імені Тараса Шевченка — найбільшою і найбагатшою в Україні; Юрій Павлович присвятив науковій діяльності Шелюжка кілька сторінок у своїх книжках «Дневные бабочки Кавказа» (Некрутенко, 1990) та «Денні метелики України» (Некрутенко і Чиколовець, 2005).

Юрій Некрутенко. Пуща-Водиця, 1961–1962 р.
Фото О. П. Марголіної.

Юрій Некрутенко. «Rheinmetal», 1961 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Юрій Некрутенко. Санітар «Швидкої допомоги», 1955 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Юрій Некрутенко (праворуч). На будівництві Київського метрополітену, 1960 р. З архіву О. П. Марголіної.

Листування, розпочате в 1950-ті рр., тривало аж до самої смерті Лева Андрійовича. Численна закордонна кореспонденція Некрутенка прискіпливо перлюструвалася.

У 1953 р. Юрій Некрутенко вступає до Київського університету імені Тараса Шевченка — на біологічний факультет. Навчаючись в університеті. Певні події змушують його тимчасово перервати навчання. У цей час він підробляє санітаром на «Швидкій допомозі», а ще — відвідує лекції з латинської мови та анатомії в Медичному інституті. Власне, зацікавленість медициною зародив у ньому дід: Антон Федорович знався на народній медицині і правив у Небраті за знахаря; коли діда кликали до породіль, він брав із собою Юрка: «Дивися, хлопче, ти повинен це уміти, — дитину має приймати чоловік». Відтак, і анатомію, і латину Юрій знав на рівні лікаря.

1956 р. Юрій Некрутенко їде у Владивосток. За рік він повертається до Києва — вже з валізою експонатів для університетського музею і кафедри зоології і відновлюється на 2-му курсі.

Подальші інтереси Юрія в біології визначила перша експедиція на Кавказ 1958 року. Олександр Пилипович Кришталь, у той час доцент Київського університету, познайомив його з Євгеном Семеновичем Міляновським, ентомологом з Сухумі, який став учителем і наставником Некрутенка у лепідоптерології взагалі і у вивченні метеликів Кавказу зокрема. Юрій Некрутенко почав збирати справжню наукову колекцію і також — наукову літературу про метеликів, листуючись навіть із бібліотекою Британського музею в Лондоні. 1959 р. він став членом Лепідоптерологічного товариства США. Крім того, у Юрія виникли вельми романтичні стосунки з громадянкою Сполучених Штатів, з якою він продовжував листування після її від'їзду, дозволяючи собі в листах негативні висловлювання у бік існуючих у державі порядків.

Листування, як і раніше, перлюструвалося, і все це не пройшло непоміченим для «компетентних органів». Невдовзі сталася подія, яка мала вельми серйозні наслідки. Було судилище. За спогадом Наталії Галаган, за студента вступився професор Олександр Вікторович Топачевський. На факультетських зборах він заперечив «загалу»: «Ви ж зламаєте хлопцю життя. Не робіть цього!». Проте вирок було винесено: Юрія Некрутенка було виключено з Київського університету.

Після виключення Юрій рік працює бетонувальником на будівництві станції метро «Арсенальна» найпершої черги Київського метрополітену.

1960 р. Юрія було відновлено на біологічному факультеті.

1962 р. в житті Юрія стається одразу декілька важливих подій: він одружується з Наталією, отримує диплом про вищу освіту Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка і стає батьком маленької Ольги. У грудні 1962 р. його беруть на роботу в Інститут геологічних наук — старшим інженером відділу геотектоніки та геології антропогену. Здавалося, що між метеликами та геологією немає нічого спільного. Проте, надворі була «відлига», час, коли ставалися дива, людство відкривало космос і уникало ядерних воєн, коли завтра здавалося близьким, як гірський хребет. І Юрій мав все, що було потрібно: метеликів і впевненість у тому, що сил у нього стане — на будь-яку роботу.

Ультрафіолетові цитринці

Ще студентом Юрій зацікавився працями Г.О.Мазохіна-Поршнякова про ультрафіолетовий зір комах та наявність у них забарвлення не тільки у видимій частині спектру, але й поза його межами. Починаючи з 1958 р., Ю. Некрутенко розпочинає дослідження крилового візерунка метеликів-біланів, і радячись із Георгієм Олександровичем, облаштовує свою «ультрафіолетову лабораторію». Врешті, йому вдається встановити, що практично позбавлені видимого візерунка метелики-цитринці (*Gonepteryx*) мають своєрідний візерунок в ультрафіолетовому спектрі, який є суттєвим доповненням до списку таксономічних ознак роду, без цього доволі бідного. Працюючи в Інституті геологічних наук, Юрій Некрутенко протягом п'яти років проводить всебічне дослідження палеарктичних видів цитринців, із залученням усієї наявної літератури та відомостей про типові екземпляри. Крім матеріалів з музеїв Києва, Москви та Тбілісі, було вивчено понад 8 тисяч екземплярів цитринців, які надсилали колеги з Англії, Західної та Східної Німеччини, Італії, Лівану, Сполучених Штатів Америки, Чехословаччини та Японії. До морфологічних описів було долучено всі оригінальні тексти з першоджерел і найдетальніший текстологічний аналіз. Загалом, за результатами досліджень було опубліковано 15 статей, переглянуто всі види та підвиди, до дрібниць проаналізовано їхнє поширення та номенклатуру. 1965 р. Юрій Некрутенко стає членом Польського ентомологічного товариства, а 1966 р. вперше виїжджає за кордон — до Польщі.

Наприкінці 1967 р. було завершено рукопис книжки про філогенію і географічне поширення метеликів роду *Gonepteryx*; вона вийшла друком навесні 1968 р. у видавництві «Наукова думка».

Власне, з цієї книжки і моє знайомство з систематикою: влітку того ж року я приїхав у Київ, прагнучи хоч якнебудь визначити метеликів з моєї шкільної колекції. На моє здивування, ентомологи Зоологічного музею та Інституту зоології не могли відповісти на мої питання. «Десь є такий Некрутенко. Це тільки він тобі скаже. Але він працює в Інституті геології.» («— А чому це, — подумав я, — вчений з метеликів працює в якійсь геології? Чому в цих дорослих все не так, як треба?»)

Проте і в Інституті геології Юрій Некрутенко тоді вже не працював. В грудні 1966 р. він звільнився. Попрацювавши зо три місяці в Палаці піонерів, він згодом був зарахований на посаду молодшого науковця Українського інституту захисту рослин, директором якого на той час був академік Вадим Петрович Васильєв, а його заступником — Володимир Гдаліч Долін. Обидва дуже прихильно ставилися до молодого талановитого ентомолога. Незабаром, у січні 1968 р. він стає старшим науковим співробітником, обов'язком якого було створення в Інституті ентомологічної колекції і догляд за нею. В кінці квітня цього ж року Юрій Некрутенко бере участь у III симпозіумі з ентомофауни Середньої Європи, що проходив у Ґерліці (Східна Німеччина), а в серпні — у XIII Міжнародному ентомологічному конгресі у Москві, спілкуючися з багатьма давніми друзями і колегами.

Щось починалося і щось закінчувалося. Цього ж року Юрій розлучився з Наталією. В кінці серпня радянські панцери увійшли в Чехословаччину. Час повертав на якусь іншу колію.

Юрій Некрутенко та Євген Міляновський. Кавказ,1958 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Юрій Некрутенко. Кавказ,1958 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Юрій Некрутенко. Краків,1966 р.
З архіву О. П. Марголіної.

Ю. П. Некрутенко, Є. Домбровський (Польща) та З. Тесаф (Чехословаччина). Ґерліц,1958 р. З архіву О. П. Марголіної.

Зеніт

… Никому
Отчета не давать, себе лишь самому
Служить и угождать; для власти, для ливреи
Не гнуть ни совести, ни помыслов, ни шеи;
По прихоти своей скитаться здесь и там,
Дивясь божественным природы красотам,
И пред созданьями искусств и вдохновенья
Трепеща радостно в восторгах умиленья.
— Вот счастье! вот права...

А. С. Пушкин. Из Пиндемонти

Наприкінці травня 1969 року на засіданні вченої ради Сільгоспакадемії Юрій Павлович Некрутенко захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю «ентомологія» — власне, за своєю книжкою.

Разом із науковим ступенем прийшов і зовсім новий ступінь свободи. Він міг робити те, що сам вважав за потрібне. До його функцій входило утримання колекції комах Інституту захисту рослин і редагування журналу, а весь інший час належав метеликам. Інститут мав достатньо коштів на експедиції, і отримавши відрядження до Криму, він найчастіше всього їхав ще далі — на Кавказ. Безліч польових сезонів в Азербайджані, Грузії та Вірменії, щирі та вірні друзі — Рустем Еффенді, Володимир Гансон, Віталій Танасійчук, Марк Столяров, Арнольд Гегечкорі, Борис Гейлікман, А. К. Унанян, І. А. Ходжеванішвілі, В. М. Чхіквадзе, Г. А. Есванджія; довгі мандри з сачком та морилкою, гори та метелики, Великий Кавказ, Вірменія, Талиш, Малий Кавказ, Грузія, короткі зими в Києві і знову — Кавказ, Крим,

прекрасні молоді жінки, нові зустрічі із старими експедиційними друзями, розповіді про маршрути минулого літа за склянкою грузинського вина, знову прощання — і знову зустрічі — у мерехтінні літа і літ, у шерхоті білих із червоними плямами крил аполлонів, у рудуватих спалахах підсрібників, у нервовому польоті чорно-кавових гірняків і газовому мерехтінні крил синявців, що в ранньому передвечір'ї завмирають на пухнасто-колючих астрагалах і ніжно-сірих полинах.

Це — зеніт, це — захопливе полювання на метеликів, невловимих і недовговічних, як кванти часу, це — літо, якому ніколи не буде кінця. Це відчуття безмежної волі.

Слово «друг» Юрій Некрутенко завжди вимовляв з особливою інтонацією. У цьому слові чулася відданість, повага, визнання високої гідності і довіра. І в молодості, і в зрілості у Юрія було багато друзів, проте потрапити в це коло було важко. А ще важче було бути його другом. Вважаючи дипломатичність та обережність у висловах ознакою нещирості, він висловлювався вельми прямо, ба навіть різко, уникаючи іномовлень та евфемізмів. Не те, щоб він вимагав від друзів завжди тримати вертикальну людську самопоставу — просто ті, хто її втратив, вже не могли з ним порозумітися.

Тисяча дев'ятсот сімдесятого року Юрій Некрутенко одружується вдруге — з Іриною. Згодом, 1973 р., у них народжується син, котрого називають на честь діда — Антоном. Накопичується колекція метеликів, і завдяки тривалим експедиційним пошукам та глибокому знанню колекційних матеріалів та літературних джерел йому вдається відкрити і описати нові види та підвиди метеликів з Кавказу та Закавказзя. Протягом шести років Юрій Павлович чотири рази відвідує Краків. 1978 р. його обирають почесним членом Іспано-латиноамериканського ентомологічного товариства.

За цей період Юрієм Некрутенком було надруковано 13 статей з описами нових видів та таксономічними ревізіями, 21 нарис про молей та метеликів у тритомній монографії «Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений» (1976), яка отримала Державну премію Української РСР.

Восени 1976 р. раптово помер лепідоптеролог Євген Семенович Міляновський; Юрій Павлович присвятив йому дві пам'ятні публікації — в «Журналі Європейського товариства лепідоптерологів» і в «Энтомологическом обозрении», відзначивши внесок свого вчителя в ентомологію в цілому, захист рослин та лепідептерологію зокрема.

Після змін у керівництві Інституту захисту рослин продовжувати вивчення метеликів стає дедалі важче, і 1979 р. Юрій Некрутенко переходить на посаду старшого наукового співробітника зоологічного музею при Інституту зоології Академії наук УРСР. Тут, окрім наукової, він виконує суто кураторську роботу, формуючи колекцію метеликів. Протягом 1979–1984 рр. Юрій Павлович бере участь в очолюваних М.М.Щербаком експедиціях на Памір, Талиш, Зангезур та Східний Кавказ. За традицією Інституту зоології, планові дослідження мають завершуватися не тільки серією статей (Некрутенко продовжує публікувати щороку по декілька новоописів видів та підвидів з Кавказу), але й монографією, і 1985 р. Ю.П.Некрутенко друкує свою другу, ілюстровану кольоровими світлинами, монографію — про метеликів Криму. Зважуючи на незначний наклад, вона швидко стає бібліографічною рідкістю.

1988 р. виходить книга «Редкие и исчезающие растения и животные Украины», що має слугувати фундаментом для другого, доповненого видання «Червоної книги УРСР». У ній Юрій Павлович повністю укладає розділ про комах. Водночас він готує до друку перший том ще однієї монографії — «Денні метелики Кавказу», до якого написав надзвичайно детальний історико-біографічний нарис, присвячений дослідниками лепідоптерофауни Кавказу і видові нариси усіх видів з родин Papilionidae, Pieridae, Satyridae, і Danaidae. Другу частину — про родини Nymphalidae і Lycaenidae планувалося видати у наступній п'ятирічці. Але час знову звертав на якусь нову колію, важко риплячи залізними колесами.

Зрада

Я не знаю, що відчуває дерево, коли йому підсікають кору.

Тільки коли приходить до тями після наркозу, воно усвідомлює, що все, що вчора було звичним і досяжним, віднині стало фантомним.

Все нібито йшло своїм порядком, проте оточуючий світ ставав *не таким*. Вибухнув реактор (просто напередодні 50-річчя Юрія Павловича), тріщала рідна радянська країна, 1989 р. пішов з життя батько. Виріс Антон: він закінчував школу і збирався вступати на біологічний факультет Київського університету. Кошти на експедиції почали танути. Кураторська робота стала обтяжливою, і Юрій Некрутенко пристав на пропозицію Володимира Доліна перейти з музею на роботу у відділ ентомології.

Саме в цей час Юрій Павлович почав відчувати біль у ногах. Намагаючись упоратися з проблемою самотужки, сам робив собі перев'язки запалених пальців, ковтав таблетки, але нізащо не погоджувався кинути палити. Було поставлено діагноз: облітеруючий ендартеріїт і гангрена пальців ноги. У жовтні 1989 р. було зроблено спробу імплантації шунта, яка закінчилася невдало, і напередодні нового 1990 року йому ампутували ногу. Власний організм, який він вважав надійним, який надавав йому упевненості у тому, що будь-якої мети можна досягнути, варто тільки не лінуватися, — організм зрадив його, залишивши наодинці з прірвою між ним і світом, яка звалася довідкою про інвалідність.

Страшнішою за тілесну травму є травма душевна, що йде за нею слід у слід. Вона нівечить характер, а біль, що б'є через край, ставить колись близьких людей перед вибором: або приймати цей біль на себе, або уникати зустрічей з хворим, слова якого стають різкими і завдають болю.

Юрій Павлович намагався не показувати, яких меж сягає його біда, але жарти його стали чорнішими, а погляд — відчуженішим. Німецькі колеги зібрали грошей на протез. Зрештою стала загоюватися рана, і він став обережно приміряти протез, вчився наново ходити і стрибати на одній нозі, а ще — їздити на роботу в Інститут: нове помешкання Некрутенків на вулиці Щорса знаходилося настільки далеко від зупинки тролейбуса або станції метро, і на такому крутосхилі, що вийти з дому, а особливо повернутися додому було не легше, ніж спуститися з Ельбрусу та піднятись на нього.

Колекція метеликів Юрія Павловича залишилася в Зоологічному музеї, і діставатися до неї щоразу, коли потрібно було працювати з матеріалом, було практично недосяжно. Це уповільнило роботу з другою частиною «Денних метеликів Кавказу», і довелося зосередитися на редагуванні «Вестника зоологии». Настав скрутний та голодний 1992 рік. Зарплатні не вистачало ні на що, одночас піднялася «залізна завіса», і Клас Науман, директор Музею Олександра Кеніга, що в Бонні, давній приятель Юрія Павловича, запросив його відвідати Німеччину коштом музею і попрацювати над каталогом метеликів. На тих самих умовах він був запрошений і вдруге, 1993 р. Цього року Юрій Павлович разом з Іриною відвідали і Париж, і Бельгію, а точніше, «Антверпію», де мешкав бельгійський лепідоптеролог Віллі Де Принс разом з дружиною Юрате.

Його стали все частіше запрошувати у Західну Європу, і з кожної такої поїздки він привозив до редакції «Вестника» чудернацький сир, який у Європі їдять чомусь після десерту, і оповіді про те, як живуть люди у тих країнах, де він побував.

Втім, життя у Києві ставало все важчим. Померла Міра Овсіївна. Ірина остаточно втратила роботу. 1995 року Антон закінчив університет і разом з молодою дружиною Катериною і рудим сетером поїхав у Сполучені Штати — навчатися в аспірантурі, та врешті там і залишився.

Україна стала негостинною і непривабливою. Західна Європа кликала знову й знову. У вересні Юрій Павлович виїжджає в Голландію разом з Іриною. Їй були чужі і метелики, і чоловік-інвалід. У січні 1997 року вона повернулася у Київ тільки для того, щоб розлучитися з Юрієм Павловичем і виїхати в Голландію, де на неї чекав новий шлюб.

Не даючи оговтатися, його вдарило ще раз: в березні його «пішли» з «Вестника зоологии», який він редагував уже п'ятнадцять років, докладаючи усіх своїх умінь і талантів для того, щоб журнал був першокласним.

Настало літо 1997 року, і воно було чорним. В пустому помешканні з Юрієм Некрутенком залишилися книги, комп'ютер і протез.

Редактор

— Я знаю п'ять мов, окрім рідної, — відповів гість, — англійську, французьку, німецьку, латинську та грецьку. Ну, трішечки ще читаю італійською.
Михаїл Булгаков. Майстер і Маргарита (переклад Юрія Некрутенка)

В Ургуті, в евакуації, коли Юркові було шість, Міра Овсіївна брала його з собою на базар як перекладача з узбецької і татарської: граючись із дітьми на вулиці, він дуже скоро опанував будь-які розмовні теми. Юрій моментально всмоктував слова у їхньому звучанні, і приїжджаючи з Києва до Небрата, легко впізнавав за говіркою, хто з якого села; до речі, послухавши і мою говірку, він безпомилково визначив, що я родом з Полісся. Мови він збирав навіть уже в дорослому віці, коли у більшості людей такі здібності гальмуються. Як розповідає Олена Павлівна Марголіна–Некрутенко, одного разу, коли вона повернулася додому, Юрій розмовляв по телефону абсолютно незнайомою мовою. Коли розмова закінчилася, сестра запитала, якою ж, власне, мовою він спілкувався; виявилося: він розмовляв з Етері Дідманідзе грузинською. Перебуваючи в Грузії, він навчився читати грузинською, і легко, практично без акценту, читав віршовані рядки Шота Руставелі. Досконало знаючи польську, він розмовляв і краківським, і варшавським діалектом. Маттіас Нус згадував про дотепні жарти Юрія Павловича німецькою. В розмові з Еміліо Балетто він розповідав радянські анекдоти італійською. Втім, в особовій справі у графі «знання мов» Юрій Некрутенко зазначав тільки українську, російську, англійську та польську, — себто мови, які він знав досконало, якими писав без помилок, знаючи всі граматичні та синтаксичні правила і не зазираючи до словника.

Втім, і з словниками, і з граматичними правилами він звірявся повсякчасно, вдосконалюючи такі «необов'язкові», з погляду пересічного громадянина, вміння. Більше того, і словники у нього були *иньші*.

З 1967 по 1979 р. Юрій Павлович був редактором журналу «Захист рослин». 1976 р. його було облано членом редколегії Журналу Європейського товариства лепідоптеристів (Journal of the Lepidopterists' Society). Невдовзі після переходу до Інституту зоології, з 1982 р. його було призначено науковим редактором «Вестника зоологии». У цей час журнал зазнав певних змін формату: його обов'язковими елементами стали фауністичні замітки, англійські резюме

Ю.П.Некрутенко вручає свою книгу «Денні метелики України» президенту Польського ентомологічного товариства Янушу Новацькому Львів, 2007 р. Фото В. Б. Різуна.

Ю. П. Некрутенко і Єжі Павловський. Львів, 2007 р. Фото В. Б. Різуна.

до статей і переліки нових таксонів, замінних назв та синонімів, які укладав (а резюме — у більшості випадків — перекладав) Юрій Некрутенко. Дбаючи про коректність вживання наукової термінології та дотримання вимог Кодексу зоологічної номенклатури і, власне, про добре ім'я «Вестника» як наукового журналу, Юрій Павлович читав увесь номер, від дошки до дошки.

Якщо до Юрія Павловича потрапляла стаття молодого, «необстріляного» автора, він терпляче працював із ним над текстом, виправляючи знайдені недоліки і заохочуючи до ретельного самостійного вивчення тих галузей, у яких автор почувався не зовсім вправно. Не буде перебільшенням, що редагуючи разом з аспірантами та молодими науковцями їхні статті у «Вестнике», спонукаючи їх до глибокого розуміння сучасної систематики та детального знання статей Кодексу, Юрій Павлович Некрутенко створив свою школу таксономістів, прекрасно обізнаних у проблемах зоологічної номенклатури та систематики. Його лекційною залою була інститутська курилка, і саме тут щоразу з появою в інституті Юрія Павловича точилися дискусії з зоологічної номенклатури.

Крім цього, у Юрія Павловича завжди знаходилося багато додаткової роботи. Він редагував матеріали XII Міжнародного симпозіуму з ентомофауни Середньої Європи (Київ, 1988), тритомну монографію «Die Tagfalter der Türkei», укладав щорічні бібліографічні списки до «Bibliography of Palaearctic Lepidoptera», рецензував з десяток статей щороку з інших журналів. 1993 р. Юрій Некрутенко разом з Володимиром Раєвським розпочав видання «Журналу Українського ентомологічного товариства», який публікував найрізноманітніші фауністичні і таксономічні статті українською, російською, англійською, німецькою та французькою мовами. До 1998 р. вийшло 10 чисел 4 томів журналу, але врешті він припинив своє існування через брак коштів. Починаючи з 1997 р., Юрій Павлович редагував також журнал «Nota Lepidopterologica», а з 2006 — «Збірник праць зоологічного музею».

Загалом, редакторська праця подібна водночас до праці іміджмейкера або лікаря-проктолога: завдяки редакторові читач бачить досконалий твір блискучого науковця, але те, що потрапляє до редакторських рук, ще не позбавлене численних вад і справляє враження дещо відмінне від того, яким воно буде насамкінець. Редактор бачить автора не з найпривабливішого боку, і це доста сильно псує його характер.

Коли Юрієві Некрутенку траплялися статті, написані без належного володіння поняттями, логікою викладення, неохайно, без належного знання статей Кодекса, правил латинського словотворення чи російської граматики, а надто якщо це були статті, написані докторами наук або членами академії, він висловлював свою думку дуже прямо і дуже недипломатично. Стикаючись із зашкарублою самовпевненістю і небажанням вчитися далі, Юрій Некрутенко застосовував просте емпіричне правило: доводити статтю до досконалості, якщо автор виявляє бажання вчитися і співпрацювати, якщо ж ні — віддавати на розсуд редакційної колегії в «авторській редакції», з примовкою «Країна має знати своїх героїв!». Єлизаветі Іванівні Скоморовській, завідувачу редакції, часто доводилося докладати зусиль, аби відвернути або пригасити конфлікт.

Врешті, одна рецензія коштувала Юрію Павловичу посади редактора. До редакції надійшла надзвичайно плутана та погано викладена стаття з величезною кількістю номенклатурних інновацій, що суперечили Кодексу. Автором її був академік іноземної академії, якому незабаром мало виповнитися 100 років, тому всупереч висновку Некрутенка про повну неможливість публікації, статтю надрукували, а редактора усунули з посади. Так, 1996 р. журнал втратив унікального фахівця, отримавши натомість «колективний розум» з десяти редакторів, які ні окремо, ні поспіль не мали ні тієї наукової, ні тієї мовної ерудиції, що їх мав Юрій Некрутенко.

Щось починалося і щось закінчувалося. І знову час звертав на якусь нову колію. І це був час збирати каміння.

Чекаючи на чудо

When you've fallen on the highway
and you're lying in the rain
and they ask you how you're doing
of course you'll say you can't complain —
If you're squeezed for information,
that's when you've got to play it dumb:
You just say you're out there waiting
for the miracle, for the miracle to come.

Leonard Cohen. Waiting for the Miracle

Вітряки нашої душі крутить весняний вітер, що обіцяє радість. Зустрічі з новими друзями, нові подорожі, нові кохання. Дарма, що він приносить то сніг, то суховій, то град, то зливу. Головне, щоб обіцяв. Важливо тільки, щоб було щось, чого можна було б чекати і заради чого лишатись живим. Надто вже хрести на могилах схожі на завмерлі вітряки. Або навпаки.

…Незабаром прийшло ще одне запрошення від Класа Наумана, і у вересні 1997 р. Юрій Павлович знову поїхав — цього разу до Бонну, а потім — на північ, у Копенгаген, а звідти — літаком до Сполучених Штатів, щоб зустрітися з дітьми. В Техасі він прочитав декілька лекцій про систематику і зоологічну номенклатуру для молекулярників; ця шляхетна галузь науки, що декому видається архаїчною та анахронічною, давно вже зникла з програм університетів. Як уміння зав'язувати краватку-метелика. Як колекціонування метеликів. Як знання іноземних мов.

У власноруч зав'язаному метелику Юрій Павлович з'явився на телеекрані незабаром після повернення зі Сполучених Штатів — у програмі «Саме той». Його запросили як цікавого оповідача, — і він розповідав, — про свої подорожі, про метеликів і про важливість зоологічного назившиництва, про те, що існує такий Кодекс зоологічної номенклатури, і про те, як це важливо — знати, як яку живу істоту назвати. Не знаю, чи було це цікаво журналістам, і чи не було це для випадкового телеглядача так само цікаво, як передача «Новітні технології птахівництва», але за пів-хвилини всі друзі і колеги обдзвонили одне одного і у захваті слухали. Некрутенко вів свою розповідь неквапно, з добрим знанням предмету — розповідаючи і про метеликів, і про Набокова, і про великого князя Миколу Михайловича Романова (видатного метеликознавця і збирача, застреленого п'яними матросами у 1919 р. на Двірському мості біля Зоологічного інституту у Пітері), і про шляхетну науку систематику, і про ентомологів.

Він повернувся, і він знову був — той самий Некрутенко.

Сестра, Олена Павлівна, радо пригощала друзів, що збиралися на його день народження, і друзів приходило багато — і співробітники редакції «Вестника», і давні колеги з музею, і просто друзі далекої молодості. Юрій Павлович був сповнений нових планів щодо метеликознавства. Він щойно отримав грант Німецької служби академічного обміну.

У жовтні 1998 р. — знову Німеччина. Знову сірий осінній Берлін, знову Природничий музей Гумбольдтівського університету в Берліні, власне, те його крило, що в народі зветься «Руїна», тому що у квітні 1945 р. у нього потрапила бомба, і залишки стін так і залишилися невідбудованими. Різниця між Східною і Західною Німеччиною була разючою: сірі бетонні стелі колекційних залів, де розташовані знамениті колекції метеликів Штаудингера і Банг-Гааса, не бачили ремонту протягом останніх 50 років. Але колекції були неймовірними — чи не найбагатшими у світі за кількістю типових екземплярів!

Власне, саме для каталогізації цієї колекції Юрій Павлович і приїхав у Берлін на запрошення куратора колекції Вольфрама Мея. З допомогою Віоли Ріхтер, надзвичайно тендітної і вродливої лаборантки відділу лускокрилих комах Юрій Некрутенко за два місяці підготував каталоги типів у колекції Берлінського музею, а потім — ще й Дрезденського музею, який він неодноразово відвідував з 1996 по 2002 рік на запрошення її куратора Маттіаса Нуса.

Його тримали метелики і друзі.

А ще в житті Юрія Некрутенка з'явилася Оксана Жук. Вони разом працювали у «Вестнике», а потім їх обох було одночасно звільнено з редакції. Гострих, ба навіть колючих на язик, побитих долею, різних за характером та віком, їх важко було уявити разом. Найбільше Юрія Павловича непокоїло, що ж станеться з Оксаною, коли не стане його.

Оксана була поруч, коли його спіткали один за одним два інфаркти, і протягом поїздки до Німеччини 2002 р., і під час останньої далекої подорожі 2007 р. — у Львів, де Юрію Павловичу на виїзному ювілейному зібранні вручили посвідчення почесного члена Польського ентомологічного товариства, і коли він перекладав найулюбленіші книжки свого життя.

Чекаючи на чудо.

«Колода»

Тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року в життя київських зоологів увійшла електронна пошта з домену freenet.ua, спонсована для неприбуткових громадських організацій таким собі міжнародним фондом. Це було страшенно вузеньке, досівське, на підпільно встановленому телефонному модемі 2400 кб/с віконце у світ молодого-премолодого Інтернету, через яке пролазили повільні змійки повідомлень, котрі йшли через телефон цілий день і цілу ніч і врешті уривалися, так і не доносячи 100-килобайтного приатаченого вордівського документа. Завдяки Антону, така пошта майже одразу з'явилася і у Юрія Павловича удома. Незабаром він був уже активним дописувачем у конференціях entomo-l і taxacom, а згодом — і в конференції, де дискутувалася нова, IV версія Кодексу зоологічної номенклатури. Обговорення окремих статей, голосування, у яких він брав участь, врешті упевнили його в тому, що на часі мати в Україні власний Кодекс зоологічної номенклатури, перекладений на українську. У грудні 1998, після повернення з Берліна, Юрій Павлович розпочав переклад, і на момент виходу у світ друкованої версії Кодексу він уже мав чорновий український переклад, а в перший половині 2000 р. — звірений з англійським та французьким текстами та практично готовий до друку український текст, котрий було завершено набагато раніше за російську версію. Юрій Павлович доклав величезних зусиль для пошуку найкращих лексичних відповідників англійським та французьким термінам, долучаючись до численних правничих текстів. Редактором українського тексту погодився бути Ізяслав Мойсейович Кержнер, перекладач Кодексу на російську мову; свого часу закінчив українську школу. Щойно текст було перекладено, його українську версію було авторизовано Міжнародною комісією з зоологічної номенклатури. Проте пошуки видавця для книги тягнулися майже два роки і, врешті-решт, завершилися виходом у світ Кодексу зоологічної номенклатури — українською — у видавництві «Бібліотека офіційних видань» накладом 500 примірників. Згодом, 2009 року, в основу курсу з зоологічної систематики та номенклатури, що я його читав в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, було покладено саме Некрутенків переклад, і Юрій Павлович пишався тим, що в його alma mater правила номенклатури читають саме за його книгою.

Як і все написане Юрієм Павловичем, текст є вивірений до останньої коми і написаний дещо незвичною, але бездоганно, високого стилю українською мовою, без недоречних полегшень і російських «кальок».

З нагоди виходу українського Кодексу навесні 2003 р. в Інституті зоології було влаштовано презентацію нового видання. Свою промову Юрій Павлович розпочав з провокаційного питання до авдиторії:

— Хто з вас знає, що означає слово «Codex»? — авдиторія промовчала. — Це слово значить «колода»: вощані дошки, на яких було записано закони, римляни зв'язували мотузками у колоду, і саме така колода містила правила, за якими мали вирішуватися складні стосунки між римськими громадянами. І ось тепер перед вами — така колода, згідно з якою мають вирішуватися питання номенклатури в Україні. Шануймо її…

Чумаки

Олена Павлівна Марголіна (Некрутенко) розповідає:

— Юра з дідом їхали возом по дорозі за селом. Раптом назустріч їде щось небачене: височезна гарба, а в неї запряжені воли. Гарбою правлять двоє дядьків, повільно так їдуть. Коли ж зрівнялися, сказали: «Добридень», та й поїхали далі. За мить Юрко озирнувся — а ні гарби, ні волів немає, тільки чисте поле. Дід Антон подивився на нього і тільки спитав: «Бачив?...»

Звідки були ті чумаки, з якого століття, і як їх занесло у чужий час? А головне — у якій справі? Хтозна. тільки упевненість в тому, що дивні речі у світі таки стаються, ніколи не полишала Юрія. А надто — упевненість в тому, що такі візії являються не кожному. От їм із дідом Антоном вони явилися. Щось це ж має означати?

Майстер і Маргарита

«Однієї не дуже погожої та тихої ночі я узяв був — укотре! — до подушки зачитану та добряче заяложену книжку Твору мого земляка з Андріївського узвозу. За пів години я знагла усвідомив, що читаю її не авторською, а своєю мовою, ба більше, що текст, який подумки вилонюється, пасує мені до розкриття теми придобніше від авторського. Ба ще більше: моя мова — то й є єдина властива мова Твору, а не та, що він нею написаний. Тоді непереборна сила кинула мене до компутера», — пише Юрій Павлович Некрутенко у передмові до книги, що стала заключною, найдивнішою і найдраматичнішою частиною його життя.

Розпочавши переклад 2001 р., він неквапно, з насолодою від самої праці, все глибше занурюючись у текст і все прискіпливіше аналізуючи його, завершив свою працю аж 2004 р.

Звістку про те, що «Мастера и Маргариту» перекладено українською, практично всі мої знайомі сприймали як недолугий анекдот, — як це? і взагалі навіщо? Втім, дізнавшись, що перекладачем є Юрій Некрутенко, з обережністю перегортали першу сторінку і з подивом озиралися навколо, перегорнувши останню. Як і в «Кодексі», Юрій Некрутенко вдався до мовотворення, ба краще сказати, до *мововідтворення*, бо ретельно добираючи слів та мовних конструкцій, що за сімдесят років не стали архаїзмами, ні, — які було **викреслено** з усіх словників «новітньої» української мови. Некрутенко повертає їх до вжитку, інкрустуючи ці слова, як коштовне каміння, в авторське мовлення, в мову Майстра, Пилата, Єшуа, Каїфи і Воланда, і створюючи власну літературну українську мову найвищого ґатунку, якою годилося б писати філософські і наукові твори.

Переклад було здійснено за першим текстологічно вивіреним, «київським» виданням («Дніпро»,1989; підготовка тексту і упорядкування Л. М. Яновської), який Ю. П. Некрутенко ще раз власноруч звіряв з іншими виданнями, серед яких були й переклади на різні мови. Під час перекладу з'явилися численні коментарі та пояснення згаданих у тексті подій, явищ, предметів та осіб. Так з'явилася *Екзегеза* — енциклопедичне за змістом укладення відомостей про все, що з'являється у романі, від Ґете — і до примуса, серйозних і кумедних, інколи розрахованих на читача з вищою освітою, який не прочитав у своєму житті жодної книжки (втім, сьогодні це доволі звичайне явище), але в будь-якому разі написаних ученим, про що свідчить їхній бездоганно науковий стиль.

Інколи пізно ввечері я згадую про те, що непогано б сьогодні зателефонувати Некрутенкові і почути його хрипкувате «Драстуйте, дядьку!» Розуміючи, що дзвонити запізно, я беру з полиці книжку в аметистовій палітурці, і ми розмовляємо з ним досхочу про все, що нам обом дісталося повною мірою: про наші українську, російську, латинську і польську та іноземні мови, про наші хімію і анатомію, про метеликів, про наші Берлін і Париж, Краків і Дрезно, про Набокова і Булгакова, про зоологічну номенклатуру, про смак і запах слова, і незчувшись як, я опиняюся на Андріївському узвозі і бачу, як білою чи то від снігу, чи то від квітів акації бруківкою, повз Андріївську церкву, повз дерев'яні будиночки з вирізьбленими наличниками, повз «замок Ричарда», повз будинок номер тринадцять, пружною молодою ходою повертається додому Юрій Некрутенко, знавець метеликів-синявців, синьоокий перекладач синьоокого Майстра.

Воля і доля

Серед DOSівської електронної пошти зберігся один з листів Юрія Павловича Некрутенка, який я дозволю собі процитувати замість епілогу повністю, від початку до кінця.

«Безцінний Корвалоле,

спасибі превелике за кілька крапель Вашого ексудату (о тій самій фірмовій назві), що вони у найкориснiший спосіб уплинули на моє заностальґоване серце. Маєте, дядьку, рацію: вічним імперативом незапаскудженого підлабузницьким достосуванням (що його Винниченко евфемістично окликав «конкордизмом») життя завжди були, є і будуть обставини засадничої власности: власної хати (щоб гідно жити), власного столу (щоб їсти своє й працювати на себе), власного ліжка (щоб непотурбовано спати й кохатися), власної думки (щоб жити своїм, не чужим, життям). Спасибі за таке досконале розуміння. Природжене утямлення щастя мати «своє, непрошене, недане», є джерелом таланту тужіння по домівці (і радости повернення до неї) — без такого обдарування людина, гадаю, не є вповні людиною. Хай та домівка є гіршою від чужої — а все своя...

Світ, як мені видиться (на чужині особливо), не є самим лише театром; він радше є звіринцем, і самопостава людини залежить від того, який бік ґрат вона обирає місцем буття. З одного боку, вхід до звіринця є наче безкоштовним, бо оплаченим волею, з другого за нього треба платити — платити за право свідомого виходу на волю. За все у цьому світі треба платити, та вибір платіжного засобу є вибором між волею та неволею, між гідністю та гидом, є реалізацією особистости. Сподіваймося ж на те, що до звіринця цього ми потрапили через центральний вхід, придбавши квитка за повну вартість. Аби ж нам ні в кого ніколи не довелося брати з мусу дарованих з ласки боргів.

Бувайте ж щасливі та веселі, як того щиро бажає

відданий Вам

Ю. Н.»

Подяки

Автор висловлює щиру подяку О. П. Марголiній (Некрутенко), Н. П. Галаган і В. Б. Різуну за надані світлини та інформацію, без якої написання цього нарису було б неможливим.

В. Корнєєв

Отримано 20.04.2011 Прийнято 29.04.2011 Опубліковано 30.04.2011

Список публікацій Юрія Павловича Некрутенка

В. О. Корнєєв
Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузена
Національної академії наук України
вул. Богдана Хмельницького 15
01601 МСП Київ, Україна

e-mail: valery.korneyev@gmail.com

Бібліографію більшості публікацій звірено з оригіналом; ті з них, котрі мені не вдалося розшукати і перевірити, позначено зірочкою (*). У разі, якщо працю опубліковано кирилицею, наведено також переклад її назви англійською мовою, відокремлений рискою (/). Англійськи переклади назв подано, як в оригінальній публікації (резюме, змісті). У разі, якщо оригінал не містив перекладу назви англійською мовою, його подано у моєму або в авторському перекладі [у квадратних дужках]. Статті у Доповідях Академії наук УРСР / Докладах Академии наук УССР виходили також у перекладі російською, тому для кожної такої статті подано і російський варіант (часто з відмінною пагніцією.

Я дуже вдячний Т. Макаровій, Т. Маркіній, Л. Ластіковій, О. Прохорову та А. Вівесу за надану допомогу.

1954

*Некрутенко Ю. П. 1954. Акваріум у біологічному кабінеті школи. *Радянська школа*, (10). / [Nekrutenko Yu. P. Aquarium in the school biological cabinet. *Radyanska shkola*, (10). Cited after CV; pages unknown] (in Ukrainian).

1956

Некрутенко Ю. П. 1956. О лабиринтовых рыбах. *Природа*, (1): 110–112. / [Nekrutenko Yu. P. On the labyrinth fish. *Priroda* [Moscow], (5).] (in Russian).

Nekrutenko Ju. P. 1956. Die Geschichte der Aquarienkunde in Kiew und in der Ukraine. *Aquarien und Terrarien*, 3(1): 11–14.

1957

Nekrutenko Ju. P. 1957. Die Lotosblüme. *Aquarien und Terrarien*, 4(10) 304–306.

Некрутенко Ю. П. 1957. Новые лабиринтовые рыбы. *Природа*, (6): 112–113. / [Nekrutenko Yu. P. New labyrinth fish. Priroda [Moscow], (7)] (in Russian).

1958

*Некрутенко Ю. П. 1958. Экологические особенности аквариумного рыбоводства. *Тезисы докладов межвузовской конференции «Организм и среда»,* Изд-во МГУ, Москва. / [Ecological peculiarities of aquarium pisciculture. Abstracts of talks of the intercollegiate conference “Organism and environment”] Moscow University Publishers, Moscow. Cited after CV; pages unknown] (in Russian).

1960

Nekrutenko Yu. P. 1960. The new butterfly from the Far East. *Zoologisches Anzieger*, (11/12).

Некрутенко Ю. П. 1960. Превращение нимфы в стрекозу. *Природа*, (10): 108–109. / [Nekrutenko Yu. P. Metamorphosis of the nymph into dragonfly. Priroda, Moscow (in Russian).

1964

Некрутенко Ю. П. 1964. До методики кількісного аналізу крилового малюнка Pieridae (Lepidoptera). *Доповіді АН УРСР*, (3), 405–407. / [Nekrutenko Yu. P. On the method of quantitative analysis of the

wing-pattern of Pieridae (lepidoptera). *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoyi RSR*] (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1964. До ревізії роду *Apatura* Fabr. (Lepidoptera, Nymphalidae). *Доповіді АН УРСР*, (10), 1391–1394. / [Nekrutenko Yu. P. On the revision of the genus Apatura Fabr. (Lepidoptera, Nymphalidae). *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoyi RSR*] (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1964. О переливницах палеарктической фауны. *Зоологический журнал*, 43(7), 1041–1046. / On Apaturinae of the Palearctic fauna. *Zoologicheskiy zhurnal.* (In Russian).

Nekrutenko Yu. P. 1964. The hidden wing-pattern of some Palearctic species of *Gonepteryx* and its taxonomic value. *The Journal of Research on the Lepidoptera*, 3(2), 65–68.

1965

Nekrutenko Yu. P. 1965. 'Gynandromorphic effect' and the optical nature of the hidden wing-pattern in *Gonepteryx rhamni* L. *Nature*, 205(4969), 417–418.

Некрутенко Ю. П. 1965. Необычная изменчивость *Satyrus actaea* Esp. (Lepidoptera, Satyridae) в Крыму и возможные ее причины. *Зоологический журнал*, 44(4), 617–620. / Nekrutenko Yu. P. On the unusual variability of Satyrus actaea Esp. (Lepidoptera, Satyridae) in the Crimea, and its possible causes (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1965. Новый третичный представитель семейства Nymphalidae (Lepidoptera). *Палеонтологический журнал*, 4, 97–99. / [Nekrutenko Yu. P. A new Tertiary representative of the family Nymphalidae (Lepidoptera)] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1965. Значение зоогеографических исследований для палеобиогеографических реконструкций. В кн.: *Материалы по четвертичному периоду Украины — Quaternaria Ucrainica*, Наукова думка, Киев, 114–121. / Nekrutenkoogeographic reconstructions (in Russian).

1966

Nekrutenko Yu. P. 1966. Tertiary Nymphalid butterflies and some phylogenetic aspects of systematic lepidopterology. *The Journal of Research on the Lepidoptera*, (1965) 4(3), 149–158.

Nekrutenko Yu. P. 1966. Three cases of gynandromorphism in *Gonepteryx*: an observation with ultraviolet rays. *The Journal of Research on the Lepidoptera*, (1965) 4(2), 103–108.

Nekrutenko Yu. P. 1966. *Papilio machaon kamtschadalus* Alph. (Lepidoptera, Papilionidae) и проблема Берингийской суши. *Тезисы докладов IV зоогеографической конференции*, Одесса, 185–186. / [Nekrutenko Yu. P. *Papilio machaon kamtschadalus* Alph. (Lepidoptera, Papilionidae) and the problem of Bering land bridge. Abstracts of the IV Zoogeographic Conference, Odessa] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1966. Ареал и географическая изменчивость *Papilio machaon* (Lepidoptera, Papilionidae) в Понто-Каспийской области. *Тезисы докладов IV Зоогеографической конференции*, Одесса, 187–188. / [Papilio machaon kamtschadalus Alph. (Lepidoptera, Papilionidae) and the problem of Bering land bridge.- Abstracts of the IV Zoogeographic Conference, Odessa] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1966. [Рец.]: Niels L. Wolff. The Lepidoptera of Greenland. The Danish zoogeographical investigations in Greenland. København, 1964, with 55 figs and 21 pls., 74 pp. *Научные доклады высшей школы. Биологические науки*, (4), 232–234. / Nekrutenko Yu. P. [Review of the book] Niels L. Wolff. The Lepidoptera of Greenland. The Danish zoogeographical investigations in Greenland. København, 1964, with 55 figs and 21 pls., 74 pp. *Nauchnye doklady vysshey shkoly. Biologicheskie nauki* (in Russian).

Некрутенко Ю.га). *Доповіді АН УРСР (Б)*, (9), 1227–1230. / Nekrutenko Yu. P. Some properties of the hidden wing-pattern in Coliidinae (Lepidoptera, Rhopalocera). *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1966. Про диморфізм камчатського махаона — *Papilio machaon kamtschadalus* Alpheraky (1897) (Lepidoptera, Papilionidae). *Доповіді АН УРСР*, (11), 1506–1509. / Nekrutenko Yu. P. On the dimorphism of *Papilio machaon kamtschadalus* Alpheraky (1897) (Lepidoptera, Papilionidae) (Lepidoptera, Rhopalocera). *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR* (in Ukrainian).

Nekrutenko Yu. P. 1966. Eine neue Subspecies von *Gonepteryx rhamni* L. aus dem Kaukasus (Lep. Pieridae). *Zeitschrift der Wiener Entomologischen Gesellschaft*, 51, 44–47 + 1 Taf..

Didmanidze E. & Nekrutenko Yu. P. 1966. Eine neue Unterart von *Papilio machaon* aus dem Kaukasus (Lep., Papilionidae). *Deutsche Entomologische Zeitschrift, n.F.*, 13(4–5), 461–464.

1967

Некрутенко Ю. П. 1967. Спроба ключа для визначення видів роду *Gonepteryx* Leach (1815) (Lepidoptera, Pieridae) із використанням прихованого крилового малюнка, *Доповіді АН УРСР (Б)*, (3), 263–265. / Nekrutenkohe genus [*Gonepteryx*] Leach (1915) (Lepidoptera, Pieridae) using hidden wing-pattern. *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1967. Західнопалеарктичні підвиди та географічна мінливість прихованого крилового малюнка *Gonepteryx rhamni* (L.) (Lepidoptera, Pieridae). *Доповіді АН УРСР (Б)*, (9), 845–849. / Nekrutenko Yu. P. West-Palearctic subspecies and geographic variability of the hidden wing pattern in *Gonepteryx rhamni* (L.) (Lepidoptera, Pieridae) using hidden wing-pattern. *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

1968

*Nekrutenko Yu. P. 1968. Properties of the masked <sic!> wing-pattern in Gonepterygidi (Lepidoptera, Pieridae). *XIII Международный энтомологический конгресс. Резюме докладов*, Наука, Ленинград, 180. / *Abstracts of papers 13th International Congress Entomology, Moscow,* 2: 180.

Некрутенко Ю. П., Приставко В. П. и Гонтарь А. Г. 1968. Изучение плотности и численности популяций вредных насекомых с помощью светоловушек. *Биологический метод борьбы с вредителями растений*, Рига, 257–260. / [Nekrutenko Yu. P., Pristavko & Gontari A. G. Injurious insects population and density monitoring aided by light traps]. *Biologicheskiy metod borby s vreditelyami rastenii*, Riga (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1968. *Филогения и географическое распространение рода Gonepteryx* (*Lepidoptera, Pieridae*). *Опыт историко-зоогеографического исследования*, Наукова думка, Киев, 1–128 + 20 табл. / Nekrutenko Yu. P. *Phylogeny and geographical distribution of the genus Gonepteryx (Lepidoptera, Pieridae). An attemapt* <sic!> *of study in historical zoogeography* (in Russian). Naukova dumka, Kiev, 1–128 + 20 plates.

1969

Nekrutenko Yu. P. 1969. Geographic variation of the hidden wing-pattern and the subspecies of *Gonepteryx rhamni* (L.) in Europe and Asia Minor (Lepidoptera, Pieridae). *Abhandlungen und Berichte des Naturkundemuseums, Forschungstelle Görlitz*, (1968), 44(2), 119–128.

1970

Nekrutenko Yu. P. 1970. Comments on forms of *Gonepteryx aspasia* (Pieridae) described by Shu-iti Murayama. *Journal of the Lepidopterists' Society*, 24(3), 213–217.

Nekrutenko Yu. P. 1970. A new subspecies of *Gonepteryx rhamni* from Tian-Shan mountains, U.S.S.R. *Journal of the Lepidopterists' Society*, 24(3), 218–220.

1971

NekrutenkoВ кн.: *XIII Международный энтомологический конгресс. Труды*, *Том 2*, Наука, Ленинград, 29.

1972

Nekrutenko Yu. P. 1972. A new subspecies of *Eumedonia eumedon* (Lycaenidae) from Caucasus. *Journal of the Lepidopterists' Society*, 26(4), 215–218.

1973

NekrutenkoYu. P. 1973. A new subspecies of *Gonepteryx amintha* (Pieridae) from Yunnan, mainland China, with comparative notes. *The Journal of Research on the Lepidoptera*, (1972) 11(4), 235–240.

Некрутенко Ю. П. 1973. — [Рец.]: Нильс Л. Вольфф. Чешуекрылые. Зоология Исландии, т. III, ч. 45, Копенгаген – Рейкьявик, изд-во Эйнар Мунксгорд, 1971, 193 стр. с илл., 15 табл. *Научные доклады высшей школы. Биологические науки*, (6), 138–140./ Nekrutenkoeland, vol. III, part 45. Copenhagen and Reykjavik, Ejnar Munksgaard, 1971. 193 pp., ill., 15 pls. *Nauchnye doklady vysshey shkoly. Biologicheskie nauki* (in Russian)

Некрутенко Ю. П. 1973. Про таксономічне положення кавказької форми *Callophrys rubi* L. (Lepidoptera, Lycaenidae). *Доповіді АН УРСР (Б)*, (10), 949–952. / Nekrutenko Yu. P. On the taxonomic position of the Caucasian form of *Callophrys rubi* L. (Lepidoptera, Lycaenidae). *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

1974

Некрутенко Ю. П. 1974. Отряд чешуекрылые, или бабочки, — Lepidoptera. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 218–219. / [Nekrutenko Yu. P. Order Moths, or Butterflies (Lepidoptera).] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Беззубые первичные моли — Eriocraniidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 219. / Nekrutenko Yu. P. Hepialidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Гершензон З. С. 1974. Тонкопряды Hepialidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 219–220. / Nekrutenko Yu. P. & Gershenson Z. S. Hepialidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Холченков В. А.. 1974. Одноцветные моли-минеры — Tischeriidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 224–225. / NekrutenkoP. & Kholchenkov V. A. Tischeriidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Минно-чехликовые моли — Incurvariidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 225–226. / Nekrutenko Yu. P. Incurvariidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Длинноусые моли — Adelidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 226. / Nekrutenko Yu. P. Adelidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Настоящие моли — Tineidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 228–230. / Nekrutenko Yu. P. Tineidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Мешочницы-психиды — Psychidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 230. / Nekrutenko Yu. P. Psychidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Бабочки-мокрицы — Heterogoneidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 338. / Nekrutenko Yu. P. Heterogoneidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Пестрянки — Zygaenidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 338–339. / Nekrutenkoae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Походные шелкопряды — Eupterotidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 342–343. / Nekrutenko Yu. P. Eupterotidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Бражники — Sphingidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 352. / Nekrutenko Yu. P. Sphingidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Серпокрылки — Drepanidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 353. / Nekrutenko Yu. P. Drepanidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Березовые шелкопряды — Endromodidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 354. / Nekrutenko Yu. P. Endromodidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Коконопряды— Lasiocampidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 354–357. / Nekrutenko Yu. P. Lasiocampidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Волнянки — Lymantriidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, Урожай, Киев, 357–361. / Nekrutenko Yu. P. Lymantriidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Медведицы — Arctiidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Том 2*, Урожай, Киев, 408–410. / Nekrutenko Yu. P. Arctiidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Нимфалиды — Nymphalidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Том 2*, Урожай, Киев, 410. / Nekrutenko Yu. P. Nymphalidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Голубянки — Lycaenidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Том 2*, Урожай, Киев, 410–411. / Nekrutenko Yu. P. Lycaenidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Белянки — Pieridae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Том 2*, Урожай, Киев, 411–414. / Nekrutenkodae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1974. Парусники — Papilionidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Том 2*, Урожай, Киев, 414. / Nekrutenko Yu. P. Papilionidae. *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. Vol. 2], Urozhay, Kiev (in Russian).

Nekrutenko4. Comparative notes on certain West-Palerctic species of Agriades, with description of a new subspecies of *Agriades pyrenaicus* from Turkey (Lycaenidae). *Journal of the Lepidopterists' Society*, 28(3), 278–288.

1975

Nekrutenko Yu. P. 1975. A new species of *Melitaea* (Nymphalidae) from Armenia. *Journal of the Lepidopterists' Society*, 29(2), 102–105.

Nekrutenko Yu. P. 1975. Two new subspecies of *Plebejus* (*Plebejides*) *pylaon* from the Southern and Northern sides of the West Caucasus (Lycaenidae). *Journal of the Lepidopterists' Society*, 29(3), 151–155.

Некрутенко Ю. П. 1975. О синонимии некоторых форм дневных бабочек, описанных с Кавказа (Lepidoptera, Rhopalocera). *Доклады АН УРСР (Б)*, (3), 275–278. / Nekrutenko described from the Caucasus (Lepidoptera, Rhopalocera). *Doklady Akademii nauk Ukrainskoi SSR (B)* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. Про синонімію деяких форм денних метеликів, описаних з Кавказу (Lepidoptera, Rhopalocera). *Доповіді АН УРСР (Б)*, (3), 273–276. / On the synonymy of some butterfly forms described from the Caucasus (Lepidoptera, Rhopalocera). *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian) (Ukrainian and Russian parallel editions of the journal exist)

Некрутенко Ю. П. и Дидманидзе Э. А. 1975. Новые данные о географической изменчивости *Gonepteryx rhamni* L. (Lepidoptera, Pieridae) на Кавказе. *Доклады АН УССР (Б)*, 4, 374–377. / Nekrutenko Yu. P. and Didmanidze E. A. New data on geographic variation of ultraviolet reflectance pattern in *Gonepteryx rhamni* L. (Lepidoptera, Pieridae) in the Caucasus. *Doklady Akademii nauk Ukrainskoi SSR (B)* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. і Дідманідзе Е. А. Нові дані про географічну мінливість *Gonepteryx rhamni* L. (Lepidoptera, Pieridae) на Кавказі. *Доповіді АН УРСР (Б),* 4, 370–373. / Nekrutenko Yu. P. and Didmanidze E. A. New data on geographic variation of ultraviolet reflectance pattern in *Gonepteryx rhamni* L. (Lepidoptera, Pieridae) in the Caucasus. *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian) (Ukrainian and Russian parallel editions of the journal exist).

1976

Некрутенко Ю. П. 1976. [Рец.]: Торбен Б. Ларсен. Дневные бабочки Ливана. Национальный совет по научным исследованиям Ливанской Республики. Бейрут, 1974, 256 стр. с илл, 16 цветн. табл. *Научные доклады высшей школы. Биологические науки*, (3), 139–141. / [Nekrutenko Yu. P. Review of the book] Torben B. Larsen. Butterflies of Lebanon. National Council for Scientific Research (C.N.R.S.) Republic of Lebanon. Beirut, 1974. *Nauchnye doklady vysshey shkoly. Biologicheskie nauk* (in Russian).

1977

Nekrutenko Yu. P. 1977. Obituary: Eugene S. Miljanowski (1908–1976). *Journal of the Lepidopterists' Society*, 31(1), 76–77.

Некрутенко Ю. П. 1977. Памяти Е. С. Миляновского (1908–1976). *Энтомологическое обозрение*, 56, 930–932 [с библиографией]. / Nekrutenko Yu. P. In memory of Eugenij Semenovich Milyanovsky (1808–1976) [with bibliography]. *Entomologicheskoe obozrenie* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1977. Неописаний таксон групи *Polyommatus eros–eroides* (Lepidoptera, Lycaenidae) з Великого Кавказу. *Доповіді АН УРСР (Б)*, (2), 180–182, табл. / Nekrutenko Ju. P. An undescribed taxon of *Polyommatus eros–eroides* (Lepidoptera, Lycaenidae) from Caucasus Major. *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1977. Неописанный таксон группы *Polyommatus eros–eroides* (Lepidoptera, Lycaenidae) с Большого Кавказа. *Доклады АН УССР (Б)*, (2), 183–185 табл. / Nekrutenko Ju. P. An undescribed taxon of *Polyommatus eros–eroides* (Lepidoptera, Lycaenidae) from Caucasus Major. *Doklady Akademii nauk Ukrainskoi SSR (B)* (in Russian) (Ukrainian and Russian parallel editions of the journal exist).

Некрутенко Ю. П. 1977. Два маловідомих види синявців з півдня України, Криму і Кавказу (Lepidoptera, Lycaenidae). *Доповіді АН УРСР (Б)*, (3), 276–279. / Nekrutenko Yu. P. Two little-known lycaenid butterfly species (Lepidoptera, Lycaenidae) from the Southern Ukraine, Crimea and Caucasus. *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1977. Два малоизвестных вида голубянок <с> юга Украины, Крыма и Кавказа (Lepidoptera, Lycaenidae). *Доклады АН УССР (Б)*, (3), 277–281 / Nekrutenko Yu. P. Two little-known lycaenid butterfly species (Lepidoptera, Lycaenidae) from the Southern Ukraine, Crimea and Caucasus. *Doklady Akademii nauk Ukrainskoi SSR (B)* (in Russian) (Ukrainian and Russian parallel editions of the journal exist).

Некрутенко Ю. П. 1977. Новий підвид *Heodes* (*Thersamonia*) *ochimus* з Малого Кавказу (Lepidoptera, Lycaenidae). *Доповіді АН УРСР (Б)*, (5), 457–460, табл. / Nekrutenko Yu. P. A new subspecies of *Heodes* (*Thersamonia*) *ochimus* (Lepidoptera, Lycaenidae) from the Caucasus Minor. *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1977. Новый подвид *Heodes* (*Thersamonia*) *ochimus* с Малого Кавказа (Lepidoptera, Lycaenidae). *Доклады АН УССР (Б)*, (5), 459–462, табл. / Nekrutenko Yu. P. A new subspecies of *Heodes* (*Thersamonia*) *ochimus* (Lepidoptera, Lycaenidae) from the Caucasus Minor. *Doklady Akademii nauk Ukrainskoi SSR (B)* (in Russian) (Ukrainian and Russian parallel editions of the journal exist).

1978

Некрутенко Ю. П. 1978. [Рец.]: Уильям Г. Хоу (ред.). Дневные бабочки Северной Америки. Гарден-Сити, шт. Нью-Йорк, Изд-во Даблдэй и К°, 1975, 646 стр. с илл., 97 цветн. табл. *Научные доклады высшей школы. Биологические науки*, 5: 139–141. / [Nekrutenko Yu. P. Review of the book] Willian H.Howe (ed.). The Butterflies of North America. Garden City, N.Y., Doubleday & Co.

Inc., 1975: XIII+633 p., ill., 97 col. pls. *Nauchnye doklady vysshey shkoly. Biologicheskie nauk* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1978. Два нових підвиди синявців підродини Strymoninae (Lepidoptera, Lycaenidae) із Східної Грузії та Західного Азербайджану. *Доповіді АН УРСР (Б)*, 1, 82–87, табл. / Nekrutenkof the lycaenid butterfly subfamily Strymoninae (Lepidoptera, Lycaenidae) from East Georgia and West Azerbaijan. *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1978. Два новых подвида голубянок подсемейства Strymoninae (Lepidoptera, Lycaenidae) из Восточной Грузии и Западного Азербайджана. *Доклады АН УССР (Б)*, (1), 84–88, табл. / Nekrutenko Yu. P. Two new subspecies of the lycaenid butterfly subfamily Strymoninae (Lepidoptera, Lycaenidae) from East Georgia and West Azerbaijan. *Doklady Akademii nauk Ukrainskoi SSR (B)* (in Russian) (Ukrainian and Russian parallel editions of the journal exist).

Некрутенко Ю. П. 1978. Нові і маловідомі форми булавовусих лускокрилих Криму (Lepidoptera, Rhopalocera). *Доповіді АН УРСР (Б)*, (7), 642–645. / Nekrutenko Yu. P. New and little-known butterfly forms of the Crimea (Lepidoptera, Rhopalocera). *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю.alocera). *Доклады АН УССР (Б)*, (7), 645–649. / Nekrutenko Yu. P. New and little-known butterfly forms of the Crimea (Lepidoptera, Rhopalocera). *Doklady Akademii nauk Ukrainskoi SSR (B)* (in Russian) (Ukrainian and Russian parallel editions of the journal exist).

Некрутенко Ю. П. і Еффенді Р. М. Е. 1979. Новий вид роду *Lysandra* (Lepidoptera, Lycaenidae) із Закавказзя. *Доповіді АН УРСР (Б)*, (7), 581–584, табл. / Nekrutenko Yu. P. & Effendi R. M. E. A new species of *Lysandra* (Lepidoptera, Lycaenidae) from the Transcaucasian Area. *Dopovidi Akademii nauk Ukrainskoi RSR (B)* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. и Эффенди Р. М. Э. 1979. Новый вид рода *Lysandra* (Lepidoptera, Lycaenidae) из Закавказья. *Доклады АН УРСР (Б)*, (7), 583–586, табл. / NekrutenkoR. M. E. A new species of *Lysandra* (Lepidoptera, Lycaenidae) from the Transcaucasian Area. *Doklady Akademii nauk Ukrainskoi SSR (B)* (in Russian) (Ukrainian and Russian parallel editions of the journal exist).

Некрутенко Ю. П. 1978. Бабочки. В кн.: *Украинская Советская энциклопедия*, 1, 321. / [Nekrutenko Yu. P. Butterflies and moths. *Ukrainskaya Sovetskaya entsiklopediya* (in Russian).

1980

Nekrutenko Yu. P. 1980. Revisional notes of lycaenid butterfly species assigned to *Ultraaricia* Beuret (Lycaenidae). *Nota lepidopterologica*, 3(1/2), 55–68.

Nekrutenko Yu. P. & Effendi R. M. E. 1980. A new species of *Tomares* from Talysh Mountains (Lycaenidae). *Nota lepidopterologica*, 3(1/2), 69–72.

1981

Некрутенко Ю. П. 1981. Метелики. В кн.: *Українська Радянська енциклопедія*, 6, 475. / [Nekrutenko Yu. P. Butterflies and moths. *Ukrainska Radyanska entsyklopediya*] (in Ukrainian).

1982

Некрутенко Ю. П., Коршунов Ю. П. и Эффенди Р. М. Э. 1982. Критические замечания по фауне и систематике дневных бабочек (Lepidoptera, Rhopalocera) Закавказья. Сообщение I. *Вестник зоологии*, (1), 50–55. / [Nekrutenko Yu. P., Korshunov, Y. P. & Effendi, R. M. E. Critic remarks on the fauna and systematics of butterflies (Lepidoptera, Rhopalocera) of the Transcaucasia. Communication I. *Vestnik zoologii.*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1982. Новое местонахождение *Phassus schamyl* (Christoph) (Lepidoptera, Hepialidae). *Вестник зоологии*, (1), 55. / [Nekrutenko Yu. P. New locality of *Phassus schamyl* (Christoph) (Lepidoptera, Hepialidae). *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П., Коршунов Ю. П. и Эффенди Р. М. Э. 1982. Критические замечания по фауне и систематике дневных бабочек (Lepidoptera, Rhopalocera) Закавказья. Сообщение II. *Вестник зоологии*, (3), 38–43. / Nekrutenko Yu. P. , Korshunov Yu. P. & Effendi R. M. E. Critic remarks on the fauna and systematics of butterflies (Lepidoptera, Rhopalocera) of the Transcaucasia. Communication II. *Vestnik zoologii* (in Russian).

Nekrutenko Yu. P., 1982. [Several items]. Gilbert, P. (ed.). Bibliographia europaea lepidopterologica / Bibliography of Palaearctic Lepidoptera, 1979-80 [3] Societas Europaea Lepidopterologica, Karlsruhe: [4] + 41 pp.

1983

Некрутенко Ю. П. 1983. *Neolysandra alticola* (Christoph, 1893), comb. et stat.n. = *Albulina alexander* Higgins, 1981, syn. n. *Вестник зоологии*, (1), 52. / [Nekrutenko Yu. P. *Neolysandra alticola* (Christoph, 1893), comb. et stat.n. = *Albulina alexander* Higgins, 1981, syn. n. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1983. *Pontia glauconome* Klug, 1829 (Lepidoptera, Pieridae): первая находка в пределах СССР. *Вестник зоологии*, (1), 67. / [Nekrutenko Yu. P. *Pontia glauconome* Klug, 1829 (Lepidoptera, Pieridae): the first record in the boundaries of the USSR. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1983. Ревизия рода *Hyrcanana* (Lepidoptera, Lycaenidae). *Вестник зоологии*, 3, 7–16. / Nekrutenko Yu. P. A revision of the genus *Hyrcanana* (Lepidoptera, Lycaenidae). *Vestnik zoologii* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Эффенди Р. М. Э. 1983. Обзор голубянок группы *Lycaena phoenicurus* (Lepidoptera, Lycaenidae) с описание нового вида из Азербайджана. *Вестник зоологии*, (4), 8–16, табл. / Nekrutenko Yu. P. & Effendi R. M. E. A review the blue butterflies from the *Lycaena phoenicurus* group (Lepidoptera, Lycaenidae) with a description of the new species from Azerba<i>jan. *Vestnik zoologii* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1983. *Agriades pyrenaicus* (Boisduval) (Lepidoptera, Lycaenidae) на территории Украинской ССР. *Вестник зоологии*, (6), 15. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. *Agriades pyrenaicus* (Boisduval) (Lepidoptera, Lycaenidae) in the Ukrainian SSR. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

[Некрутенко Ю. П.] 1983. Список названий новых таксонов и новых синонимов, опубликованных в журнале «Вестник зоологии» за 1983 г. *Вестник зоологии*, 6, [84–85]. / [Nekrutenko Yu. P. A list of new taxa names and new synonyms published in "Vestnik zoologii" for 1983. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Nekrutenko Yu. P., 1983. [Several items]. Gilbert, P. (ed.). Bibliographia europaea lepidopterologica / Bibliography of Palaearctic Lepidoptera, 1981 [4]. Societas Europaea Lepidopterologica, Karlsruhe: [4] + 56 pp.

1984

Некрутенко Ю. П. 1984. Голубянки фауны СССР, относимые к роду *Chilades* (Lepidoptera, Lycaenidae). *Вестник зоологии*, 3, 29–40. / Nekrutenko Yu. P. The blue butterflies of the USSR fauna, assigned to the genus *Chilades* (Lepidoptera, Lycaenidae). *Vestnik zoologii* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1984. Ревизия типовых экземпляров группы *Lycaena phoenicurus* (Lepidoptera, Lycaenidae). *Вестник зоологии*, 6, 43–49. / Nekrutenko Yu. P. A revision of the type-specimens of

Lycaena phoenicurus group (Lepidoptera, Lycaenidae). *Vestnik zoologii* (in Russian).

Nekrutenko Yu. P., 1984. [Several items]. Gilbert, P. (ed.). Bibliographia europaea lepidopterologica / Bibliography of Palaearctic Lepidoptera, 1982(5) & Supplement 1979-1982. Societas Europaea Lepidopterologica, Karlsruhe: [3] + 95 pp.

[Некрутенко Ю. П.] 1984. Список названий новых таксонов и новых синонимов, опубликованных в журнале «Вестник зоологии» за 1983 г. *Вестник зоологии*, 6, 88–[89]. / [Nekrutenko Yu. P. A list of new taxa names, new (replacement) names and new synonyms published in "Vestnik zoologii" for 1984. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

1985

Некрутенко Ю. П. 1985. Голубянки рода *Vacciniina* (Lepidoptera, Lycaenidae) в фауне Закавказья. *Вестник зоологии*, 2, 87. / [Nekrutenko Yu. P. The blue butterflies of the genus *Vacciniina* (Lepidoptera, Lycaenidae) in the fauna of Transcaucasia. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

[Некрутенко Ю. П.] 1985. Указатель названий новых таксонов. 3. *Вестник зоологии*, 2, [89]. / [Nekrutenko Yu. P. Index of new taxa names. 3. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1985. Новые таксоны голубянок (Lepidoptera, Lycaenidae) из Закавказья и Средней Азии. *Вестник зоологии*, (4), 29–35. / Nekrutenko Yu. P. New blue butterfly taxa (Lepidoptera, Lycaenidae) from Transcaucasia and Middle Asia. *Vestnik zoologii* (in Russian).

Nekrutenko Yu. P., 1985. [Several items]. Gilbert, P. (ed.). Bibliographia europaea lepidopterologica / Bibliography of Palaearctic Lepidoptera, 1983 (6) Chameleon Press, London, iv + 56 pp.

Некрутенко Ю. П. 1985. *Булавоусые чешуекрылые Крыма. Определитель*. Наукова думка, Киев, 1–152 + 24 табл. / Nekrutenko Yu. P. *The butterflies of Crimea. A guide*. [Naukova dumka, Kiev, 1–152 + 24 plates].

1986

Некрутенко Ю. П. и Баллетто Э. 1986. Новый вид голубянки (Lepidoptera, Lycaenidae) из Средней Азии. *Вестник зоологии*, (1), 76–78. / Nekrutenko Yu. P. & Baletto E. A new blue butterfly species (Lepidoptera, Lycaenidae) from Middle Asia. *Vestnik zoologii* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1986. Новая находка *Agrodiaetus poseidon* (Herrich-Schaffer, 1851) (Lepidoptera, Lycaenidae) в Крыму. *Вестник зоологии*, (4), 41. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. A new find of *Agrodiaetus poseidon* (Herrich-Schaffer, 1851) (Lepidoptera, Lycaenidae) in the Crimea. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

[Некрутенко Ю. П.] 1986. Указатель названий новых таксонов. 6. *Вестник зоологии*, (4), [89]. / [Nekrutenko Yu. P. Index of new taxa names. 6. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Кержнер И. М. 1986. О видах и вариететах *Parnassius* (Lepidoptera, Papilionidae), установленных Э. Менетрие в книге Ю. Симашко «Русская фауна». *Энтомологическое обозрение,* 65(4), 769–779. / Nekrutenko Yu. P. & Kerzhner I. M. On the species and varieties of *Parnassius* (Lepidoptera, Papilionidae) established by E. Ménétriés in the book of J. Siemaschko «Russkaya fauna». *Entomologicheskoe obozrenie* (in Russian).

Nekrutenko Yu. P., 1986. [Several items]. Gilbert, P. (ed.). Bibliographia europaea lepidopterologica / Bibliography of Palaearctic Lepidoptera, 1984 (7). Societas Europaea Lepidopterologica, Chameleon Press, London.: [5] + 53 pp.

1987

Некрутенко Ю. П. 1987. Новый род подсемейства Lethinae (Lepidoptera, Satyridae). *Вестник зоологии*, (2), 83–85. / Nekrutenko Yu. P. A new genus of the subfamily Lethinae (Lepidoptera, Satyridae). *Vestnik zoologii* (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1987. *Esperella* Nekrutenko, nom.n. pro *Esperia* Nekrutenko. *Вестник зоологии*, (3), 62. / [Nekrutenko Yu. P. *Esperella* Nekrutenko, nom.n. pro *Esperia* Nekrutenko. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П., Песенко Ю. А. и Танасийчук В. Н. 1987. Насекомые в Красной книге СССР. *Зоологический журнал*, 66(2), 198–210. / Nekrutenko Yu. P., Pesenko Yu. A. & Tanasijchuk V. N. Insects in the "Red Book of the USSR". *Zoologicheskiy zhurnal* (in Russian).

Nekrutenko Yu. P., 1987. [Several items]. Gilbert, P. (ed.). Bibliographia europaea lepidopterologica / Bibliography of Palaearctic Lepidoptera 1985 (8) & Supplement 1983-4, Societas Europaea Lepidopterologica, Chameleon Press, London.: [5] + 49 pp.

1988

Некрутенко Ю. П. 1988. *Esperarge* Nekrutenko, nom.n. pro *Esperella* Nekrutenko. *Вестник зоологии*, (1), 50. / [Nekrutenko Yu. P. *Esperarge* Nekrutenko, nom.n. pro *Esperella* Nekrutenko. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1988. Семинар «Систематика, фаунистика, экология и охрана дневных бабочек» (Новосибирск, 1987). *Вестник зоологии*, (1), 86. / [Nekrutenko Yu. P. Information: Seminar "Systematics, Faunistics, Ecology and Protection of the Butterflies" (Novosibirsk, 1987). *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1988. [Рец.]: Official Lists and Indexes of Names and Works in Zoology / Eds. R. V. Melville and J. D. D. Smith. London: International Trust for Zoological Nomenclature; on behalf of International Commission on Zoological Nomenclature, 1987, 366 p. *Вестник зоологии*, 3, 83–84. / [Nekrutenko Yu. P. A review of the book Official Lists and Indexes of Names and Works in Zoology / Eds. R. V. Melville and J. D. D. Smith. London: International Trust for Zoological Nomenclature; on behalf of International Commission on Zoological Nomenclature, 1987, 366 p. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1988. Насекомые. *Редкие и исчезающие растения и животные Украины*, Наукова думка, Киев, 116–136. / [Nekrutenko Yu. P. *Insects. Rare and endangered plants and animals of Ukraine*, Naukova Dumka, Kiev] (in Russian).

Некрутенко Ю. П. 1988. Чешуекрылые, или бабочки, — Lepidoptera. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Том 2, Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 183–184. / [Nekrutenko Yu. P. Order Moths, or Butterflies (Lepidoptera).] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations. Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Гершензон З. С. 1988. Беззубые первичные моли — Eriocraniidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Том 2, Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 184–185. / [Nekrutenko Yu. P. & Gershenson Z. S. Eriocraniidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations. Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Гершензон З. С. 1988. Тонкопряды — Hepialidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Том 2, Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 185. / [Nekrutenko Yu. P. & Gershenson Z. S. Hepialidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations. Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Гершензон З. С. 1988. Одноцветные моли-минеры — Tischeriidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и*

лесных насаждений. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 189–190. / [Nekrutenko Yu. P. & Gershenson Z. S. Tischeriidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Гершензон З. С. 1988. Минно-чехликовые моли — Incurvariidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 190–191. / [Nekrutenko Yu. P. & Gershenson Z. S. Incurvariidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Гершензон З. С. 1988. Длинноусые моли — Adelidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 191. / [Nekrutenko Yu. P. & Gershenson Z. S. Adelidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Гершензон З. С. 1988. Мешочницы, психиды — Psychidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 191–192. / [Nekrutenko Yu. P. & Gershenson Z. S. Psychidae] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Гершензон З. С. 1988. Настоящие моли — Tineidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 192–194. / [Nekrutenko Yu. P. & Gershenson Z. S. Tineidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1988. Пестрянки — Zygaenidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 195. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. Zygaenidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1988. Походные шелкопряды — Eupterotidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 317. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. Eupterotidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1988. Серпокрылки — Drepanidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 326. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. Drepanidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1988. Коконопряды — Lasiocampidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 326–330. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. Order Moths, or Butterflies (Lepidoptera).] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1988. Волнянки — Lymantriidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 330–334. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. Lasiocampidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1988. Медведицы — Arctiidae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 381–383. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. Arctiidae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Некрутенко Ю. П. и Плющ И. Г. 1988. Белянки — Pieridae. В кн.: *Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений*. *Том 2*, *Вредные членистоногие, позвоночные*, Урожай, Киев, 383–386. / [Nekrutenko Yu. P. & Pljushtch I. G. Pieridae.] *Vrediteli selskokhozyaystvennykh kultur i lesnykh nasazhdenij* [*Pests of agricultural cultures and forest plantations*. *Vol. 2, Pest arthropods, vertebrates*], Urozhay, Kiev (in Russian).

Nekrutenko Yu. P. 1988. [Several items]. Gilbert, P. (ed.). *Bibliographia europaea lepidopterologica / Bibliography of Palaearctic Lepidoptera*, *1986*. Societas Europaea Lepidopterologica, Chameleon Press, London (9), [1–5] + 1–42.

Некрутенко Ю. П. 1988. VI Конгресс Европейского лепидоптерологического общества (Сан-Ремо). *Вестник зоологии*, (6), 82. / [Nekrutenko Yu. P. Information: VI Congress of the Societas Europaea Lepidopterologica (San Remo). *Vestnik zoologii*] (in Russian).

[Некрутенко Ю. П.] 1984. Список названий новых таксонов и новых синонимов, опубликованных в журнале «Вестник зоологии» за 1988 г. *Вестник зоологии*, (6), 87,[89]. / [Nekrutenko Yu. P. A list of new taxa names, new (replacement) names and new synonyms published in “Vestnik zoologii” for 1988. *Vestnik zoologii*] (in Russian).

1989

Некрутенко Ю. П. 1989. Новые таксоны сатирид (Lepidoptera, Satyridae) из Зангезурского хребта. *Вестник зоологии*, (1), 14–18. / Nekrutenko Yu. P. New satyrid butterfly taxa (Lepidoptera, Satyridae) from Zangezur Mountain Range. *Vestnik zoologii* (in Russian).

Nekrutenko Yu. P. 1989. The history of butterfly research in the Caucasus. *Nota lepidopterologica*, Suppl. 1, 65.

Nekrutenko Yu. P. 1989. [Several items]. [Gilbert, P. (ed.)]. - Bibliographica Palaearctica Lepidopterologica / Bibliography of Palaearctic Lepidoptera, 1987 (10): 47 pp.. Societas Europaea Lepidopterologica.

1990

Некрутенко Ю. П. 1990. *Дневные бабочки Кавказа*. *Определитель*. *Том 1*. *Семейства Papilionidae, Pieridae, Satyridae, Danaidae*. Наукова думка, Киев, 1–215 + 32 табл. / Nekrutenko Yu. P. *The butterflies of Caucasus*. *A guide*. *Volume 1*. *Families Papilionidae, Pieridae, Satyridae, Danaidae*. [Naukova dumka, Kiev, 1–215 + 32 plates].

1991

Некрутенко Ю. П. 1991. [Рец.]: Энтомология: Руководства по источникам информации. 2-е изд./ П. Гилберт, К. Дж. Гамильтон. Лондон; Нью-Йорк : Мансел, 1990. — 10+259 с. [Entomology: A Guide to Information Sources. 2nd ed. / [Nekrutenko Yu. P. A review of the book] P. Gilbert, C. J. Hamilton. London; New York: Mansell, 1990. — 10+259 p.] *Вестник зоологии*, (5), 82–83.

1992

Михалевич О. А. и Некрутенко Ю. П. 1992. Несколько замечаний об использовании ЭВМ для классификации биологических объектов. *Вестник зоологии*, 3, 79–83. / Mikhalevich O. A. & Nekrutenko Yu. P. A new blue butterfly species (Lepidoptera, Lycaenidae) from Middle Asia. *Vestnik zoologii* (in Russian).

1993

Некрутенко Ю. П. 1993. Від редакції [представлення першого числа Журналу Українського ентомологічного товариства]. *Журнал Українського ентомологічного товариства*, 1(1), 2. / [Nekrutenko Yu. P. Editorial Foreword]. *Journal of the Ukrainian Entomological Society*, 1(1) (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 1993. VIII Конгресс Европейского лепидоптерологического общества. *Журнал Українського ентомологічного товариства*, 1(1), 10. / [Nekrutenko Yu. P. VIII Congress of the Societas Europaea Lepidopterologica]. *Journal of the Ukrainian Entomological Society*, (in Russian).

Nekrutenko Yu. P. 1993. An annotated catalogue of butterflies and skippers (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea) named by Emilio Turati. *Bollettino del Museo Regionale di Scienze Naturali — Torino*, 11(1), 121–135.

1994

Nekrutenko Yu. P. 1994. 9th European Congress of Lepidopterology in Lednice (Czech Republic), 5–9 September. *SEL News*, 24, 2–3.

1995

Nekrutenko Yu. P. 1995. *Index of publications on European Lepidoptera (14) (1991–1992).* SEL – Societas Europaea Lepidopterologica, 1–105.

Некрутенко Ю. П. и Чиколовец В. В. 1995. Критические заметки к публикациям Ж. Балинта по голубянкам Центральной Азии с установлением новых синонимов (Lepidoptera, Lycaenidae). *Журнал Українського ентомологічного товариства*, 2(1), 25–30. / Nekrutenko Y. P. & Tshikolovets V. V. Critic remarks to the publications of Zs. Bálint on lycaenid butterflies of Central Asia, with new synonyms (Lepidoptera, Lycaenidae). *Journal of the Ukrainian Entomological Society*, 2(1) (in Russian).

1997

Nekrutenko Yu. P. 1997. In Memoriam. Andrzej W. Skalski (1938–1996) [With bibliography]. *Nota lepidopterologica*, 20(1/2), 137–144.

Некрутенко Ю. П. и Чиколовец В. В. 1997. Новый вид рода *Callophrys* (Lepidoptera, Lycaenidae) из Туркмении. *Журнал Українського ентомологічного товариства*, 3(2), 3–4. / Nekrutenko Y. P. & Tshikolovets V. V. A new species of the genus *Callophrys* (Lepidoptera, Lycaenidae) from Turkmenistan. *Journal of the Ukrainian Entomological Society*, 3(2) (in Russian).

1998

Nekrutenko Yu. P. & Häuser C. L. 1998. Comments on “Nomina Lepidopterorum nova” by S. K. Korb (Papilionidae, Nymphalidae). *Nota lepidopterologica*, 21(1), 74–84.

Nekrutenko Yu. P. 1998. A catalogue of the type specimens of Riodinidae and Lycaenidae deposited in the collection of Zoologisches Forschungsinstitut und Museum Alexander Koenig (Bonn). *Nota lepidopterologica*, 21(2), 119–148.

2000

Nekrutenko Yu. P. 2000. A catalogue of the type specimens of Lycaenidae deposited in the Staatliches Museum für Tierkunde Dresden (Insecta: Lepidoptera: Rhopalocera). *Entomologische Abhandlungen aus dem staatlichen Museum für Tierkunde in Dresden*, 59(1), 143–215.

Nekrutenko Yu. P. 2000. A catalogue of the type specimens of Palaearctic Riodinidae and Lycaenidae deposited in the collection of the Museum für Naturkunde der Humboldt Universität zu Berlin. *Nota lepidopterologica*, 23(3/4), 192–352.

Nekrutenko Yu. P. & Olivier A. 2000. The butterflies described by Johann Christoph Friedrich Klug (1775–1856) in his Symbolae Phycicae, Insecta (Lepidoptera, Pieridae, Lycaenidae, Nymphalidae): An annotated review, with a catalogue of the existing types. Mitteilungen aus dem Museum für Naturkunde in Berlin, Deutsche Entomologische Zeitschrift, 47(1), 95–104.

2001

Nekrutenko Yu. P. 2001. A catalogue of the type specimens of Riodinidae deposited in the Staatliches Museum für Tierkunde Dresden (Insecta: Lepidoptera: Rhopalocera). *Entomologische Abhandlungen aus dem staatlichen Museum für Tierkunde in Dresden*, 59(2), 319–323.

Nekrutenko Yu. P. 2001. A catalogue of the type specimens of Nymphalidae deposited in the Staatliches Museum für Tierkunde Dresden (Insecta: Lepidoptera: Rhopalocera). *Entomologische Abhandlungen aus dem staatlichen Museum für Tierkunde in Dresden*, 59(2), 325–403.

Nekrutenko Yu. P. 2001. A catalogue of the type specimens of Papilionidae deposited in the Staatliches Museum für Tierkunde Dresden (Insecta: Lepidoptera: Rhopalocera). *Entomologische Abhandlungen aus dem staatlichen Museum für Tierkunde in Dresden*, 59(2), 405–453

2003

Nekrutenko Yu. P. 2003. A catalogue of the type specimens of Hesperiidae and Pieridae deposited in the Staatliches Museum für Tierkunde Dresden, with additions to the catalogues of Nymphalidae, Riodiniade and Lycaenidae (Insecta: Lepidoptera: Rhopalocera). *Entomologische Abhandlungen aus dem staatlichen Museum für Tierkunde in Dresden*, 60, 79–109.

Некрутенко Ю. П. 2003. Колекція лускокрилих Зоологічного музею Київського національного університету імені Тараса Шевченка — національний скарб України. *Праці зоологічного музею Київського національного університету ім. Т. Шевченка*, 1(1), 7–15. / Nekrutenko Yu. P. The Lepidoptera collection of the Zoological Museum, Kyiv Taras Schevchenko National University: a national treasure of Ukraine, *Pratsi Zoolohichnoho Muzeyu Kyivskoho Natsionalnoho Universytetu imeni Tarasa Shevchenka* (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 2003. Передмова до українського перекладу. *Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури. Четверте видання. Ухвалений Міжнародним союзом біологічних наук*. Бібліотека офіційних видань, Київ, IX–XXV. / [Nekrutenko Yu. P. Foreword to the Ukrainian translation. *International Code of Zoological Nomenclature*. Biblioteka Ofitsiynykh Vydan, Kiev] (in Ukrainian).

Некрутенко Ю. П. 2003. [Переклад]. *Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури. Четверте видання. Ухвалений Міжнародним союзом біологічних наук*. Бібліотека офіційних видань, Київ, I–XLIII + 1–175. / [Nekrutenko Yu. P. Translation] *International Code of Zoological Nomenclature. Fourth edition. Approved by the International Union of Biological Sciences,* [Biblioteka Ofitsiynykh Vydan, Kiev] (in Ukrainian).

2005

Некрутенко Ю. і Чиколовець В. 2005. *Денні метелики України*. Вид-во Раєвського, Київ, 1–232 + 62 табл. / [Nekrutenko Yu. & Chikolovets V. The Butterflies of Ukraine, Rayevski Publ., Kiev].

2006

Некрутенко Ю. П. 2006. Відповідь на рецензію І. Г. Плюща на книгу: Некрутенко Ю., Чиколовець В. «Денні метелики України», Видавництво Раєвського, Київ, 2005, 1–232, 156 іл., 198 карт, 62 кольор. табл. *Вестник зоологии*, 6, 563–566. / [Nekrutenko Yu. P. A reply to I. G. Plyushch's review of the book: "The Butterflies of Ukraine", by Yu. Nekrutenko and V. Chikolovets. *Vestnik zoologii*] (in Ukrainian).

Отримано 20.04.2011 Прийнято 29.04.2011 Опубліковано 30.04.2011